

Er det norske folk både for og mot regjeringens forslag om rusreform?

Klassekampen presenterte den 3. april 2021 en meningsmåling som viste at 63 prosent av de spurte *ikke støttet* regjeringens forslag om avkriminalisering av bruk og besittelse av narkotika til eget bruk. Halvannen uke senere presenterer NTB en måling som viste at 67 prosent *støttet* regjeringens forslag. Den første målingen ble gjennomført for Klassekampen selv, mens den andre målingen ble gjennomført for Foreningen Tryggere Ruspolitikk og brukerorganisasjonen RIO. Dagen etterpå presenterte Dagbladet en undersøkelse som Oslo Venstre hadde fått gjennomført i Oslo by. I denne målingen svarte 72 prosent at de var positive til forslaget, mens bare 18 prosent var negative. 10 prosent var usikre.

Hva hadde skjedd? Hvis de to førstnevnte målingene gir et riktig bilde, må det ha skjedd oppsiktsvekkende store endringer i folkemeningen på svært kort tid. Hvordan kan dette forklares?

Det *kan* selvsagt ha skjedd en nærmest mirakuløs omsnuing av opinion i tiden mellom de to undersøkelsene, men mer nærliggende er det å se nærmere på spørsmålsformuleringene. **Det er uansett det beste rådet når resultater fra meningsmålinger spriker.**

Klassekampens spørsmål lyder slik: «Regjeringen foreslår å avkriminalisere bruk og besittelse av narkotika til eget bruk. Narkotika skal fortsatt være ulovlig, men ikke straffbart. Brukere kan bli pålagt rådgivningstime og tilbud om helsehjelp. Manglende oppmøte vil kunne straffes med forelegg på 2400 kroner. Hva mener du?». 37 prosent mener at narkotika fremdeles bør være kriminalisert, 26 prosent mener at bruk av narkotika bør avkriminaliseres, men bare for rusavhengige, ikke for andre, 22 prosent mener bruk av narkotika bør avkriminaliseres for alle. 15 prosent vet ikke, eller

har ingen mening. I og med at svaralternativene ikke er nevnt i selve spørsmålsteksten antar jeg at de er blitt lest opp.

Den andre målingen har et betydelig lengre spørsmål: «De som blir tatt av politiet med ulovlig rusmiddel, skal ikke lenger få bøter eller et kriminelt rulleblad så lenge mengden stoff er liten og stoffet kun er til deres eget bruk. I stedet vil politiet frata dem stoffet, registrere forholdet og pålegge dem å møte til oppfølging i helsetjenesten. De som ikke er rusavhengige, kan få gebyr hvis de ikke møter sammen med foresatte, og barnevernet kan varsles hvis de ikke møter. Flere vil få denne reaksjonen enn de som i dag straffes, siden det krever mindre bevis for å pålegge folk slik oppfølging enn for å straffe dem. Narkotikasalg og –smugling, ruspåvirket kjøring og andre alvorlige ruslovbrudd skal fremdeles etterforskes og straffes som i dag.» NTBs melding, som er gjengitt i flere aviser, gjengir svarfordelingen slik: «Mens 67 prosent altså svarer at de er enige i forslaget, sier 19 prosent nei, og 14 prosent vet ikke.

Hvilken måling gir et «riktig» bilde av folkemeningen? Det finnes ingen fasit på hva som er den beste måten å formulere spørsmål på. Forskningen viser imidlertid at spørsmålsformulering og utforming av svaralternativer kan påvirke svarfordelingen i betydelig grad. I dette tilfellet kan det at Klassekampens måling har et «mellomalternativ», der man kan støtte avkriminalisering, men bare for rusavhengige, ha betydning. Dette er for øvrig det alternativet Arbeiderpartiets landsmøte nylig landet på. Det andre spørsmålet inneholder mange såkalte «holdningsobjekter» som man kan reagere noe ulikt på. Det at smugling og ruspåvirket kjøring skal være straffbart kan man være positiv til, uten at man dermed er enig i forslaget om avkriminalisering. Metodelitteraturen advarer på generell basis mot at spørsmålsformuleringen inneholder mer enn ett holdningsobjekt. I tillegg gir valget mellom «enig» eller «uenig» i dette spørsmålet mindre rom for nyanser.

Hva jeg selv synes om de to spørsmålene? Jeg synes Klassekampens spørsmål er bedre, blant annet fordi det er mer konsist og har med et mellomalternativ som mulig svar. Jeg vil derimot være varsom med å ta den andre målingen til inntekt for at et stort flertall av det norske folk støtter regjeringens rusreform. For å få et sikrere svar på det spørsmålet trengs det flere undersøkelser med litt ulike spørsmålsformuleringer og svaralternativer.

Hva så med Oslo Venstres spørsmål? Spørsmålet var formulert slik: «Regjeringen har nylig lagt fram forslag til rusreform. Reformen innebærer blant annet at man ikke skal gi straff for bruk av mindre mengder narkotika, men heller sette inn hjelpetiltak. Stiller du deg positiv eller negativ til innføring av en slik ruspolitikk?» Her svarte 72 prosent at de var positive til forslaget, 18 prosent var negative, mens 10 prosent ikke var sikre. Dette spørsmålet er i motsetning til de to andre spørsmålene kort og konsist. Det er også rimelig å anta at Oslo-folk har mer liberale holdninger til narkotika enn andre. Men mens det at 'ikke straff, men hjelpetiltak' nevnes gir positive assosiasjoner, finnes ingen balanse

i form av motforestillinger mot forslaget. I tillegg mangler det et mellomalternativ. *Sad to say*, men heller ikke dette spørsmålet synes jeg er godt.